

Kihívás és feladat volt számomra, hogy miként lehet a gyűlöletet kölcsönös megbecsülésre cserélni

– a példamutató történésszel Gubás Ágota beszélgetett

Molnár Imre felvidéki gyökerű szociológus, történész, diplomata megemlékezése Duray Miklósról az Aracs e számának hasábjaira Csámpai Ottó felvidéki munkatársunk baráti segítségével kerülhetett. A felvidéki magyarság ragyogó személyiségének, Esterházy János politikusnak az elkötelezett életrajzkutatója, Molnár Imre tudós professzor mostani és reményeink szerint jövőbeni gondolatai segíthetnek abban, hogy a délvidéki és az egész Kárpát-medencei magyarság erőt meríthessen nemzettudatának megerősítéséhez az olyan példaértékű életutakból, mint amilyen Duray Miklósé vagy Esterházy Jánosé. Hogy erre milyen régóta és még mindig milyen nagy szükségünk van, álljon itt egy idézet 2008-ból.

„A kilencvenes évek legelején a »történelmi« VMDK közzétette azt a jelszót, hogy »Talpra álltunk! Megmaradunk!« Ez a lelkeket melengető megállapítás akkor valóban valósnak látszott. [...] Azóta már számtalanszor rádöbbenhattünk, hogy mindez túlzott optimizmus volt [...]. Azzal sem számoltunk, hogy az itteni magyarságban, de főleg az értelmiségben van-e annyi nemzet-tudat és gerinccesség, hogy akár a megpróbáltatásokat is vállalva, kiharcolja a megmaradásunk feltételeit. Van-e nekünk is egy Tőkés Lászlónk, Duray Miklósunk vagy Janics Kálmánunk, aki akár a börtönt is vállalva, kiáll a magyar ügyekért...” (Gubás Jenő: Talpra Álltunk? Megmaradunk? Intézményeinknek van-e magyar szellemisége? Aracs, 2008. 2. szám)

Hogyan látja, a mai egyre inkább az értékek pusztításáról szóló globalizálódó világunkban miért van szüksége a magyarságnak – és különösen a kisebbségi sorsban

élőknek – olyan útmutatókra, mint a fentebb említett személyiségek?

– Mindenekelőtt szeretném megköszönni az Aracs c. folyóirat szerkesztőinek odafigyelését arra a sorsközösségre, amely (sajnos immár véglegesen néhai) Duray Miklós és Esterházy János életművében általános érvényű tanulságokat hordoz magában minden, az anyaországtól elválasztott magyar nemzet rész számára. Az általuk felvállalt, *megmaradást szolgáló küzdelem* MA, valóban az értékek tudatos pusztítását magával hozó globalizálódó világunkban, egyre szélesebb körű érvényességgel van jelen, és egyre sürgetőbb kihívást jelent a korunk humanitásának maradékáért küzdő embertársaink számára. A MEGMARADÁS fogalmának veszélyeztettsége ugyanis ma már nem szűkíthető le a nemzeti és etnikai kisebbségben élő nemzet-részek, kulturális közösségek körére. MA egész nemzetek néznek szembe a megmaradás vagy pusztulás létrontó dilemmájával. Ma, sajnos, újra szemünk előtt zajlik az Ószövetség II. törvénykönyvében megfogalmazott választás dilemmája: „Nézzétek, áldást és átkot ajánlok ma fel nektek: áldást, ha engedelmeskedtek az Úr, a ti Istenetek törvényeinek: [...] átkot, ha nem engedelmeskedtek az Úr, a ti Istenetek törvényeinek, hanem letértek [...] az útról [...], és más isteneket követtetek, akiket nem ismertek.” Úgy tűnik, mintha ma az emberiség egy részének – s mindezekelőtt az európai civilizációt képviselő nyugati országoknak – valamilyen kábult önkívületben az lenne a legfontosabb tennivalója, hogy minél nagyobb létszámban és minél gyorsabban térjen le az eddig járt útról, vagyis az „áldás” helyett az „átkot” választva (maga és utódai számára) rohan a szakadékba. Milyen érdekes, hogy ebben

a helyzetben mi, akiket kisebbségi létünkben fakadóan a megmaradásért folytatott küzdelem az idők folyamán megedzett, egy bizonyos helyzeti előnyt tudhatunk a magunkénak épp az olyan gondolkodó és élen járó személyiségek életművének köszönhetően, mint akik a feltett kérdésben is szerepelnek (s akiknek körét Márton Árontól kezdve, mondjuk, Duray Miklósig jóval szélesebbre lehetne tágítani), mert az ő szellemi-lelki hagyatékukban jóval korábban megfogalmazódnak azok a válaszok, melyek rámutatnak arra, hogy a nemzeti megmaradás kérdése nem elszigetelhető partikuláris érdek, hanem közlekedőedényként szoros összefüggésben áll az általános emberi és keresztény értékek elfogadásával, megbecsülésével és tiszteletével.

Egyetemistaként ismerte meg Duray Miklóst. Milyen politikusnak tartotta? Illett-e rá is „a közjó erkölcsös szolgája” minősítés, és az is, hogy „általa mosható tisztára a »politikus« szitokszavunk” – ahogy ezt Duray Esterházyról szólva megfogalmazta?

– Számomra óriási ajándék volt a gondviseléstől, hogy egyetemista éveim kezdetén találkozhattam Miklóssal, amikor magam is még útkereső ember voltam, de már ott volt bennem egy nagyfokú elégedetlenség és lázadás a rendszerrel szemben. Akkoriban állandó belső dilemmaként élt bennem és hasonló gondolkodású társaimban a kérdés: Mit kell tenni, hogy a helyzet megváltozzon? Miklós nemcsak akkori tanácsaival (tanulj, képezd magad, és készülj fel a feladatra), hanem az ő kiállását követő, üldöztetést elviselni tudó magatartásával is óriási példát jelentett számomra és nemzedékem számára is. Igen, illik rá a Tözsér Árpád által Esterházy Jánossal kapcsolatban megfogalmazott jelző, miszerint ő egy „közjóra született” férfiú volt, akinél az erkölcs-, az érték- és nem az érdekalapú politizálás volt mindig tevékenységének kiindulópontja. Az ő pártalapítási és parlamentbe kerülési idejében én már (saját akaratomon kívül) Magyarországra sodródtam, így ezzel kapcsolatos ténykedéséről már nincsenek közvetlen tapasztalataim. Azt azonban tudom, hogy akkori elvhűsége és számos, a nemzetpolitika terén tett kezdeményezése máig tartó érvényességgel hatja át a határon túlra szakadt magyar közösségek érdekeit és életét.

Hogyan alakult ismeretségük, és miként fejlődött ez a kapcsolat barátsággá?

– Mint említettem, az 1970-es évek végén pozsonyi egyetemistaként találkoztam és ismerkedtem meg vele, amikor ő az 1968-as eseményekben való aktív részvétele miatt lényegében a közéletből kiszorított és állandó megfigyelés alatt tartott személy volt. Kevesen voltak, akik ezt a helyzetet úgy tudták átélni, hogy nem roppantak össze, vagy nem adták fel korábban vallott elveiket. Miklós ebben a helyzetben sem hátrált meg, hanem a további cselekvési lehetőségeket kereste, s ez volt az a tulajdonsága, amellyel életem meghatározó részévé vált az ő megfélemlítéssel szembeni bátorsága és tenni akarása. Az általa megalapított Jogvédő Bizottság tevékenységéhez kezdetben azzal kapcsolódtam, hogy továbbítottam a bizottság proklamációit, nyilatkozatait, melyek kisebbségi létünk egy-egy területére összpontosítva mutattak rá a hátrányos megkülönböztetés és az elnyomás tényszerű jelenlétére. A későbbiekben Magyarországra kerülve és az ottani antikommunista ellenzék tevékenységét megismerve egyfajta összekötő szerepet vállaltam Miklós és azon jeles magyarországi értelmiségiek között, akik jogi szakértelmükkel, pl. a nemzetközi jogban való jártasságukkal támogatták a Jogvédő Bizottság kiadványainak szerkesztését, angolra fordítását és külföldre juttatását. A bizottság kevés ember jól megszervezett hálózataként működött, de Miklós mindig ügyelt arra, hogy csak olyan feladatokkal bízjon meg, amelyek lebukás esetén sem veszélyeztetnék egyéni sorsom alakulását, pl. egyetemi tanulmányaim folytatását. Sajnos mindez később mégis bekövetkezett, amikor kényszerűségből ott kellett hagynom a pozsonyi egyetemet. Mint említettem, példaképként tekintettem rá, de ez a viszony az idők haladtával barátsággá szelődött köztünk, amit én nagyon nagyra értékeltem, hisz megtapasztalhattam, hogy mindig számíthattam rá, bármily ügygel, kéréssel vagy kérdéssel fordultam hozzá.

A Durayról szóló megemlékező írásában említi, hogy e barátságnak volt „néhány válságos pillanata”. Melyek voltak ezek, és mi váltotta ki őket?

– Ez a magyarországi és a csehszlovákiai kommunista rendszer bukása utáni időszak ele-

je volt, amikor én az Antall József miniszterelnök úr kormányhivatala mellett működő Határon Túli Magyarok Hivatalának csehszlovákiai referense lettem, kormányfőtanácsosi rangban. Miután Miklóst megalázó körülmények közepette kihagyták az újonnan megalakuló „demokratikus” csehszlovák kormányból, ahová ő egyébként hivatalos és formális felkérést kapott, Együttélés néven pártot alapított. Ebben az időszakban két másik felvidéki párt, a Független Magyar Kezdeményezés (FMK) és a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom (MKDM) is megkezdte működését, mi több be is került a prágai törvényhozásba. Az FMK a kormánypárt részeként, az Együttélés és az MKDM pedig ellenzéki pártként tevékenykedett. Antall miniszterelnök úr hozzáállása ehhez a kérdéshez az volt, hogy a magyar kormány mindhárom párttal szemben egyforma viszonyt alakítson ki, hisz a parlamentbe jutásukról a felvidéki magyar választók döntöttek. Miklós azonban úgy látta, hogy az FMK kormánypártként elsősorban kormányérdekek mentén politizál, s nem tartja elsődleges feladatának a felvidéki magyarság ügyének képviselését. Az MKDM tevékenységét pedig ugyanabban az időben titkosszolgálati módszerekkel próbálták ellehetetleníteni, ami súlyos akadályt jelentett a két ellenzéki magyar párt együttműködésében. Én ezekbe a folyamatokba nem tudtam és nem is kívántam beavatkozni, tartottam magamat a miniszterelnök úr által kért „egyenlő távolságtartás” elvéhez. Ezt Miklós egy időben nem vette jó néven, mert úgy látta, hogy valódi magyar érdekképviselőt csak az Együttélés párt képes ellátni Csehszlovákiában. Később, amikor a Rákóczi Szövetség főtitkáráként Halzl József elnök úrral afféle jószolgálati közvetítőként közreműködtünk a három magyar párt egyesítésének egyáltalán nem könnyű folyamatában, kapcsolatunk újra a régi kerékvágásba zökkent vissza.

A pozsonyi Comenius Egyetemen kezdte meg tanulmányait, de ezt kettévágta egy kényszerű döntés, melynek nyomán elhagyta szülőföldjét. Egy jóakarató tanára megsúgta, hogy ki akarják csapni az egyetemről. Mi állt ennek a háttérében, és ez törést okozott-e az életében?

– Mint említettem, részben Miklósnak köszönhetően megismerkedtem a magyarországi de-

mokratikus ellenzék tevékenységével, s ez szinte mágnesként vonzott magához. Részesem lettem az illegálisan szervezett találkozóknak, a szamizdat kiadványok terjesztésének stb. Miklós politikai pere és bebörtönzése miatt Budapesten Duraybizottság alakult, amely sokat tett azért, hogy elinduljon a magyarországi, majd a nemzetközi tiltakozó hullám is. A magyar és a csehszlovák titkosszolgálat természetesen együttműködve igyekezett ellenőrzése alatt tartani a történéseket, így az én magyarországi tevékenységemről is értesítést kapott a csehszlovák BM. Azt hiszem, ez állt az én egyetemről való eltávolításom háttérében. Miklós ez ügyben is előrelátó volt, amikor közöltem vele, hogy Magyarországon szeretnék tanulni, akkor arra figyelmeztetett, hogy ennek az lesz a vége, hogy ott is maradok. Fogadkoztam, hogy soha. Mégis neki lett igaza...

Persze, mindez nagy törést jelentett számomra, és a több mint két évig tartó hontalanságom időszaka még inkább megnehezítette a megpróbáltatásaim. A szülőföld hiányát azzal igyekeztem kompenzálni, hogy lelkileg sohasem szakadtam el tőle, s szakmai, történelmi munkámat is igyekeztem a felföldi magyarság javára kibontakoztatni.

Az anyaországban felfelé ívelő szakmai pályát járt be: a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett diplomát, majd egyetemi doktori és kandidátusi fokozatot. A Magyarságkutató Intézet alapító tagja volt, 1993–1998 között a Határon Túli Magyarok Hivatalában és a Teleki László Alapítvány Közép-Európa Intézetében kapott munkát, majd a magyar Külügyminisztériumban, illetve diplomataként több ízben Magyarország varsói nagykövetségén dolgozott. 2015–2019 között a Pozsonyi Magyar Intézet igazgatója lett. E sokrétű tevékenység, kutató- és szervezőmunka sorában mire a legbüszkébb? Mi volt a legnagyobb kihívás, és mi okozott megalégedettséget?

– Büszke nemigen vagyok semmire, talán leginkább a családomra és gyermekeinkre. Nem készültem sem diplomatának, sem igazgatónak, mivel nem nagyon hittem a korábbi rendszer megdöntésének lehetőségében, azokban az időkben igyekeztem (fogkefével a farzsebben) egyfajta „létminimumra” berendezkedni. Aztán az élet

ajándékba adta a soron következő lehetőségeket, amelyeket én egyfajta kihívásként értékeltem, s igyekeztem mindenből a tehetségemnek megfelelően a legjobbat kihozni. Azt hiszem, sosem voltam jó hivatalnok, de ha bonyolult és problémás helyzeteket kellett megoldani, akkor általában sikerült megtalálnom a megoldáshoz vezető utat s hozzá a megoldásban segítő társakat. Mindezt a Jóisten kegyelmének és annak köszönhetem, hogy szorító kisebbségi léthelyzetben nőttem fel, ahol megtanultam, hogy az embernek a Teremtőn kívül sokszor csupán önmagára kell hagyatkoznia. De ha így adódik is, akkor sincs veszve semmi. A továbbvezető út keresését sohasem szabad feladni. A legnagyobb kihívásnak azt éreztem, amikor a magyar intézet igazgatójaként a szlovák–magyar viszony hallatlan összekuszáltságával szembesültem. Egyrészt itt egy nép, amellyel majd ezer éven keresztül jóban-rosszban egy fedél alatt éltünk, egymást gazdagítottuk kulturális értékeinkkel, szellemi és fizikai javainkkal. Másrészt az elmúlt század Trianon utáni időszakában a köztünk lévő viszonyt úgy átítatta a gyűlölet és meg nem értés, mint ahogy a vegyi anyagok meg tudnak mérgezni egy termékeny talajt, amelyen ezután az éltető növények helyén csak kietlen pusztaság marad. Ez viszont – mindenki láthatja – egy természetellenes állapot. Ha valami kihívást és feladatot jelentett számomra – és azt hiszem, minden felelősen gondolkodó kortársam számára –, az az, hogy miként lehet ezt a gyűlölettől átítatott, mérgezett táptalajt a bizalom és kölcsönös megbecsülés jó gyümölcsöt termő földjére cserélni. Ez volt Esterházy János egyik célkitűzése is, aki nem győzte hangsúlyozni, hogy mindannyian nagyobb hasznát vennénk annak, ha szeretetben és nem gyűlöletben tudnánk itt, a Kárpát-medencében együtt élni szomszédainkkal. Megelégedéssel konstatáltam, hogy egyre több olyan szlovák emberrel találkozom, akiben megérett ugyanez a felismerés, és hajlandó is tenni valamit ez ügyben. Remélem, nem lesz ez másként a magyar oldalon sem.

A Wikipédiában ez áll: lengyel a felesége, és négy gyermeke van. Kérem, mutassa be családját. Hogyan ismerkedett meg a feleségével?

– Úgy adódott, hogy magyarországi tartózkodásom ellenzéki időszakában bontakozott

ki a Szolidaritás Szakszervezet országos lengyelországi ellenállási mozgalma, amely szinte elbűvölte szabadság és egyenlőség iránt áhító ifjúkori lelkemet. Felvidéki és magyarországi barátaimmal együtt szinte zarándokútként jártuk végig a nagy történelmi változásokat hozó emblemikus események helyszíneit: Gdańsk, Gdynia, Varsó, Łódź, Krakkó..., s úgy éreztük, álmaink a szemünk előtt válnak valósággá. Életem legszebb élményei közé tartoznak az ott (a sztrájkoló munkások és diákok között) töltött napok és hónapok. Lengyelországtól nemcsak a szabadság eufóriába hajló örömét kaptam, hanem annak felismerését is, hogy mi, magyarok mégsem vagyunk valamilyen egyedül élő, rokontalan nép itt, Közép-Európában, mert ezer év óta láthatatlan lelki szálak kapcsolnak össze a lengyel testvéreinkkel, és kölcsönös tiszteletben, szeretetben tartanak meg bennünket. Azóta is föltétlen híve vagyok a magyar–lengyel testvéri összetartozásnak és barátságának, melynek egyik következménye lett az immár 35 éve tartó házasságom lengyel feleségemmel, Mónikával, akivel a lengyelországi hadiállapot bevezetése utáni időszakban egy Varsóból Czesztochowába tartó gyalogos zarándoklaton ismerkedtünk meg, s azóta négy közös gyermekkel gazdagítottuk hitvesi és nemzeti összetartozásunkat.

Ipolyságon született. A szülőföld, a család milyen indítást adott nemcsak a történelmi hivatáshoz, hanem ahhoz az elkötelezettséghez, amely a kutatómunkájából sugárzik: példaképpül állítani a hit megtartó erejét, a meg nem alkuvást és a nemzet szolgálatát?

– Azt hiszem, minden ember számára lényeges és meghatározó az a hely, amelyet a maga számára szülőföldnek nevez, s amelynek íze és emléke egész életen át elkíséri az embert. Szerető, az élet sok-sok kihívásával gyűrűző családban nőttem fel, ahol a keresztény hit minden mélységében és magasságában hozzátartozott a család mindennapjaihoz. A meg nem alkuvás példáját apám és nagyapám jelentette számomra, akik inkább a nehezebb életutat választották, mintsem hogy beadva a derekukat, tagjai legyenek a kommunista pártnak, vagy elfogadják a marxista ideológiának. A családi fészek kiterjesztési vágya eredményezte, hogy előbb

a falum határát, majd környékét, azaz szűkebb pátriámat, az Ipoly mentét ismerjem meg. Amit megismerünk, azt szeretni, majd féltetni is megtanuljuk. Azt hiszem, ebből alakul ki az emberben a szülőföld iránti felelősség tudata is, amelyet Esterházy János már-már zsoldárírói tömörséggel és szépséggel akkor fogalmazott meg, amikor a könnyebb életlehetőség útját kínálták fel számára Magyarországon, majd Nyugaton. Az ő válasza milderre a szülőföld iránti szeretetéből fakadt: *„Egy pillanatilag sem foglalkoztam ezzel a gondolatokkal, mert elválaszthatatlanul összenőttem azzal a talajjal, amely talajon ringott az én bölcsőm, és amelynek sorsával, boldogulásával egybeforrt lelkelemnek, szívemnek legkisebb része is, egész énem, egyéniségem, minden gondolatom, vágyam és reményességem.”* Valahányszor olvasom e sorokat, mindig felötlik bennem a kérdés, tudom-e (tudjuk-e) így szeretni szülőföldemet (szülőföldünket) – s annak lakóit –, hogy képes(ek) lenné(n)k érte feláldozni akár az életemet (életünket) is. Ma ez a kérdésfelvetés talán merészen hangzik, de néhány emberöltővel ezelőtt mindez szinte természetes módon hozzátartozott „a hazáért, a szép szabadságért” hadba induló ember életéhez. Nagypám meséi, első olvasmányaim, ipolysági gimnáziumi tanáraink mind-mind hozzásegítettek ahhoz, hogy ne csak átéljem, hanem meg is értem létem alapvető törvényét, melynek egyik sarkalatos pontja az őseinktől kapott értékvilág megőrzése és továbbörökítése.

Írt könyvet Jerzy Popiełuszko lengyel mártír papról, de mégis a legmélyrehatóbban Esterházy János életével, munkásságával foglalkozott, több monográfiát írt róla, sajtó alá rendezte beszédeit, írásait, tevékenyen részt vett az Esterházy János Emlékbizottság munkájában és Esterházy méltó sírhelyének felállításában, emlékzarándoklat szervezésében, boldoggá avatásának szorgalmazója. 2021-ben Esterházy születésének 120. évfordulója alkalmából háromrészes dokumentumfilm készült, amelynek egyik alkotója... és a sor még folytatható. Mi ragadta meg ebből a politikusi és emberi magatartásból annyira, hogy szinte egyszemélyes intézményként hívja fel rá a közfigyelmet?

– Esterházy János élete számomra az a példabeszédbeli igazgyöngy, melyre a szántó-vető

ember bukkant munkája közben. Értéke oly nagy volt, hogy az ember elment, eladta mindenét, csak hogy megvásárolhassa a kincset rejtő földet. Esterházy ilyen igazgyöngy, a föld pedig a mi életünk, amely befogadva az ő örökségének kincsét, nemesebbé, értékesebbé válik tőle. Mert ezt a gyöngyöt maga a Teremtő küldte, rejtette életünk földjébe, s azt szeretné, ha minél többen rátalálnának, s méritenének életadó erejéből. Az Esterházy-történet számomra az evangéliumi jó hír. Egy ember, aki – elviselve a gonosz mindenre ázódó csapását – képes a legtöbbre, amit ember megtehet itt, a földön, azaz a rosszat jóval tudja legyőzni. Mártíromsága így nem áldozathozatal, hanem övéért való áldozatvállalás: önként, szeretetből. Mivel nagyon kevés olyan ember van, aki hasonló magaslatokra jut el, helye ott van történelmünk legnagyobbjai között. Majdnem azt mondtam, a panteonban, csak hogy ő nem kíván panteoni szobor lenni, aki utolsó leheletéig másokért élt és dolgozott, az üdvözültek sorába jutván sem akar tétlen maradni. Nem véletlen, hogy most tér vissza közénk. A Duna TV háromrészes dokumentumfilmmel adózott emlékének, a Nemzeti Színházban hónapok óta telt ház előtt játszószék az életét bemutató drámát. Mivel édesanyja révén félig lengyelnek is mondható, külön öröm, hogy Lengyelországban is már levetítettek két róla szóló dokumentumfilmet. Életéről született már történelmi regény, színpadi játék, oratórium, képzőművészeti és dokumentumkiállítás, számos vers és műalkotás... s ez nem véletlen. Ő nagyon nehéz időben, két diktatúra szorításában állt helyt és mutatott példát. S helytállásra, hűségre akar sarkallni bennünket most is, amikor a ránk váró újabb nehéz idők kapujában állunk.

A szlovák állam még mindig háborús bűnösnek tartja Esterházyt, mert nem rehabilitálta őt... Véleménye szerint mi ennek az igazi oka?

– A rehabilitálás elmaradásának (mondjuk így) technikai oka rövidre fogva az, hogy Esterházy koncepcióos politikai perét és elítélését a háború utáni népbírói ítélezési folyamatba szorították bele, amelynek záradékában az szerepel, hogy az ítélet ellen a törvény értelmében fellebbezni nem lehet. Ezt a törvényt a szlovák parlament alkotmányos többséggel meg tudná

változtatni, s akkor el lehetne indítani a perújrafelvételt. De ebben az esetben megnyílna a lehetőség az ugyancsak e törvény paragrafusa értelmében elítélt valódi szlovák háborús bűnösök ügyeinek felülvizsgálatára is. Ennek belpolitikai konzekvenciáit viszont a mai szlovák politikai pártok nagy többsége nem akarja felvállalni. Az igazi ok tehát az, hogy Esterházy János rehabilitációjához, a nevét bemocskoló „háborús bűnös” jelző letörléséhez valójában hiányzik a szlovák politikai akarat.

Gróf Esterházy János méltó helyre került-e már a felvidéki, illetve az egyetemes magyarság köztudatában?

– Azt hiszem, igen, bár még mindig nagyon sokan vannak, akik keveset tudnak róla, de a boldoggá avatási folyamat megindulásával, úgy hiszem, ez a kör is egyre inkább bővülni fog. Itt, Délvidéken Sinkovits Péter barátom írt róla, Kárpátalja vonatkozásában Dalmay Árpád foglalkozik személyével odaadóan, Erdélyben még a néhai Beke György tette közzé az első vele kapcsolatos információkat, Felvidéken szerencsére többen is foglalkoznak vele, s közülük is Balassa Zoltán könyvét (*Pilóta a viharban*) és írásait emelném ki. Nem tagadom, nagyon nehéz a mai médiavilággal körülbástyázott ember tudatáig eljutni az efféle információkkal, s még nehezebb arra érdemleges és maradandó hatást gyakorolni. De én e vonatkozásban is a fentiekre s elsősorban János bátyámra hagyatkozom, tőle (is) várok segítséget. S hát csodálatos, hogy ismeretlen emberek keresnek meg, s vállalják fel az Esterházy-evangélium terjesztését a maguk helyén a maguk eszközeivel. Mindez annak köszönhető, hogy aki egyszer találkozik és behatóbb módon is megismerkedik Jánossal, az biztos, hogy valamilyen módon a hatása alá is kerül. Ahogy legutóbb egy rendező mondta, aki Esterházyval találkozik, annak megváltozik az élete...

„Egyet kérek tőletek: szívünk-lelkünk nagy kincsét, nemzeti öntudatunkat és Krisztus Urunkba vetett hitünket ne tévesszük szem elől egy pillanatra sem. Ápoljuk, őrizzük ezt, mert ez az egyetlen pozitív érték, amelyet senki el nem vehet, s amelynek varázslatos ereje átsegít a legnehezebb megpróbáltatá-

sokon is.” Esterházy János számos, szívhez szóló gondolata közül én ezt emeltem ki. Ön mit ajánlana az olvasó figyelmébe?

– Ez valóban szép idézet, ám a legszebb az benne, hogy igazságtartalmát ő maga hitelesítette életével, szenvedéseivel. Hogy Krisztus Urunkba vetett hitét és nemzeti öntudatát a legnehezebb megpróbáltatásokon keresztül is meg tudta tartani és tovább tudta adni – erről leghitelesebben egy gulagbeli rabtársa tett tanúságtételt, aki ezekkel a szavakkal emlékezett meg Esterházy Jánosról:

„Siralmasnál siralmasabb viszonyok uralkodtak ott. A Közép-Európából idekerült foglyok, ki gyorsabban, ki lassabban, minden reményüket veszítve fokozatosan vetkőztek ki emberi mivoltukból, törtek le testileg-lelkileg. Nem úgy Esterházy. Ahogy süllyedtek a többiek, úgy emelkedett ő, úgy nőtt napról napra, és lett közéleti férfiből a szó legnemesebb értelmében: emberré. Ugyanolyan sanyarú sorsban volt, mint a többi, mégis talált módot, hogy rajtuk segítsen, megossza elégtelen ebédjét, tanácsal lássa el őket, és példát mutasson. Levetette az emberi gyarlóságokat, és csak a magasabb, szentebb célok érdekelték. Mély keresztény hitét, megrendíthetetlen magyar meggyőződését és határtalan bizalmát az igazság győzelmében, fogolytársai vigasztalására és felemelésére fordította.”

Én azonban befejezésül egy másik idézetet ajánlanék a lap olvasóinak figyelmébe, amely épp azt bizonyítja, hogy mennyire aktuális Isten szolgájának, Esterházy Jánosnak az élete és mondanivalója korunk embere számára is.

„Fel kell készülni a viszonyok súlyosbodására. [...] amely bizonyára a legvégsőig fokozza majd mindennemű emberi energiánk igénybevételét, mégis nyugodtan és bizakodva tekintek ezek elé a nehéz idők elé is. Ha úgy, mint eddig, ezután is a nemzet és a keresztény felebaráti szeretet lesz eszmei irányítónk, akkor sem meg nem inoghatunk, sem össze nem roppanhatunk, és nem vehet erőt rajtunk semmi olyan törekvés, amely ellentétes a mi lényegünkkel. Ez az én megingathatatlan szent meggyőződésem.”

Legyen Esterházy hite és meggyőződése a mi megtartó erőnk és hitvallásunk.

Köszönöm a lehetőséget...